

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРІВ

На тему «ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО»

Виконав студент 4 курсу групи ОП -61а
(номер курсу) (шифр групи)

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Кизим І.В.

(прізвище, ініціали студента)

Керівник к.е.н, доцент, Кравченко О. В.
(посада, науковий ступінь, прізвище, ініціали)

Суми-2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО	6
1.1.Поняття та класифікація витрат на виробництво	6
1.2 Порядок оцінки та визнання витрат на виробництво.....	9
1.3 Методика проведення контролю витрат на виробництво	11
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО	15
2.1 Документальне оформлення обліку витрат на виробництво	15
2.2.Організація аналітичного та синтетичного обліку витрат на виробництво.....	18
2.3 Порядок проведення контролю витрат на виробництво.....	21
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО	26
3.1 Вдосконалення обліку витрат на виробництво продукції	26
3.2 Методика внутрішнього контролю	29
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

ВСТУП

В умовах ринкової економіки головним завданням підприємства є підвищення ефективності виробництва, що сприяє отриманню більшого прибутку. У даних умовах собівартість продукції є одним з найважливіших показників виробництва на підприємства. Розрахування даного значення потрібно для оцінювання виконаного плану та динаміку; також для того щоб визначити рентабельність виробництва на підприємстві; розрахування економічної виходи при введенні нової техніки, прийняття рішення щодо введення виробництва нової продукції і зняття з виробництва застарілу продукцію.

Актуальність даної роботи на сьогоднішній день, в умовах ринкової економіки, обліку витрат приділяють велике значення не тільки на великих підприємствах, а й на малих. Це стало наслідком ускладнення виробничих процесів. Не дивлячись на помітну увагу з боку науковців, деякі аспекти питання обліку і контролю витрат на виробництво на сьогоднішній день є порівняно мало дослідженими, що і зумовлює актуальність теми випускної роботи.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних та методологічних основ організації обліку та контролю витрат на виробництво продукції, а також розробка шляхів удосконалення.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання кваліфікаційної роботи:

- висвітлити основні поняття та класифікацію витрат на виробництво;
- надати характеристику порядку визнання та оцінки витрат на виробництво;
- дослідити методологію проведення контролю витрат на виробництво;

- розглянути документальне оформлення обліку витрат на виробництво;
- дослідити організацію аналітичного та синтетичного обліку витрат на виробництво;
- розглянути порядок проведення контролю витрат на виробництво;
- розробити і запропонувати шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку і контролю витрат на виробництво.

Об'єктом нашого дослідження є процес організації обліку і контролю витрат на виробництво.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних та практичних особливостей проведення бухгалтерського обліку і контролю витрат на виробництво продукції.

Методологічною основою дослідження виступили діалектичний метод пізнання предмета дослідження, абстрактно-логічний, економіко-статистичний і монографічний методи дослідження, групування, систематизації теоретичного і практичного матеріалу.

Інформаційною базою дослідження роботи є законодавчі та нормативні акти, що регламентують облік і контроль витрат на виробництво, методичні матеріали, дані мережі Інтернет, Фактологічною основою проведеного дослідження є статті вітчизняних та зарубіжних науковців з проблем обліку і контролю витрат на виробництво.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО

1.1. Поняття та класифікація витрат на виробництво

В основі будь-якого чинного законодавства в умовах ринкової економіки підприємства покладено досягнення цілей і завдань, що забезпечують йому прибуток. Однак даний процес діяльності неможливий без виникнення обмежуючих факторів - витрат підприємства, які одночасно впливають на обсяг виробництва продукції, що випускається, а також на її реалізацію.

Теорія витрат була розроблена англійським вченим Д. Рікардо в його праці «Початок політичної економії та оподаткування» в 1817 р. в його основі ідея про те, що «реальна вартість товару рівноцінна витратам виробництва», а під витратами автор розумів як витрати праці, так і витрати капіталу [31].

Для з'ясування поняття витрат проаналізуємо погляди дослідників стосовно даного питання. Провідні напрями сучасної економічної думки в розумінні сутності витрат характеризуються на неокласичному варіанті теорії граничної корисності, де провідна роль належить розумінню граничних витрат, під якими маються на увазі витрати виробництва останньої одиниці певного товару [42].

До дослідження сутності категорій витрат вчені зверталися в усі періоди розвитку теорії. Аналіз сучасних точок зору показує, що в даний час також немає універсального підходу до визначення даного поняття. Поняття витрати часто плутають з терміном затрати, дехто їх навіть сприймає як синоніми, але з погляду економіки вони мають інші погляди. На відміну від витрат, затрати в час їхнього визнання не мають впливу на фінансовий результат даного звітного періоду. Прихильниками даного напрямку є дослідники Я. В. Соколов, Ю. С. Цал-Цалко [37].

Розбіжності між термінами «витрати» та «затрати» за даним напрямом можна показати так: затрати – сума продукції були отримані чи плануються отримуватися [40].

Тепер, затрати можемо поділити на ті, що можуть принести дохід в майбутньому звітному періоді та на ті що відносяться до витрат в поточному році.

Я. В. Соколов зазначає, що витрати, які понесені в поточному звітному періоді та які принесуть дохід в майбутньому періоді то ці витрати можна включити до складу активів даного підприємства. На наш погляд, при розгляді чинників виробництва і пов'язаних з ними втрачених ресурсів доцільно дотримуватися поняття «затрати», а при аналізі й обробці методичних підходів, рекомендацій і механізмів зниження цих затрат необхідно вести мову про «витрати», оскільки в цьому випадку розглядаються всі можливі оптимізаційні критерії, більшість з яких пов'язана з вартісними характеристиками [32].

Проаналізувавши різні підходи науковців до визначення вищеназваних категорій, можна зробити висновок, що кожна з категорій має свої особливості: затрати не залежать від терміну реалізації продукції, але при цьому повинні бути зафіксовані в документах і відображені по дебету рахунків обліку витрат; витрати - сукупність витрат організації, пов'язана з моментом реалізації продукції; витрати розглядають не тільки минулий і звітний період, але також і враховуються при плануванні діяльності підприємств [35].

Класифікація витрат виробництва в умовах стандартизації бухгалтерського обліку повинна відповідати прийнятому на підприємстві методу калькулювання собівартості продукції та надавати достовірну інформацію, яка необхідна для прийняття управлінських рішень та складання фінансової звітності. [16].

Витрати підприємства можна систематизувати за різними ознаками, їх

виділяють дуже багато. Отже, класифікація витрат на виробництво потрібна саме для визначення вартості виготовленого продукту та для створення на нього ціни. (рис 1.1)

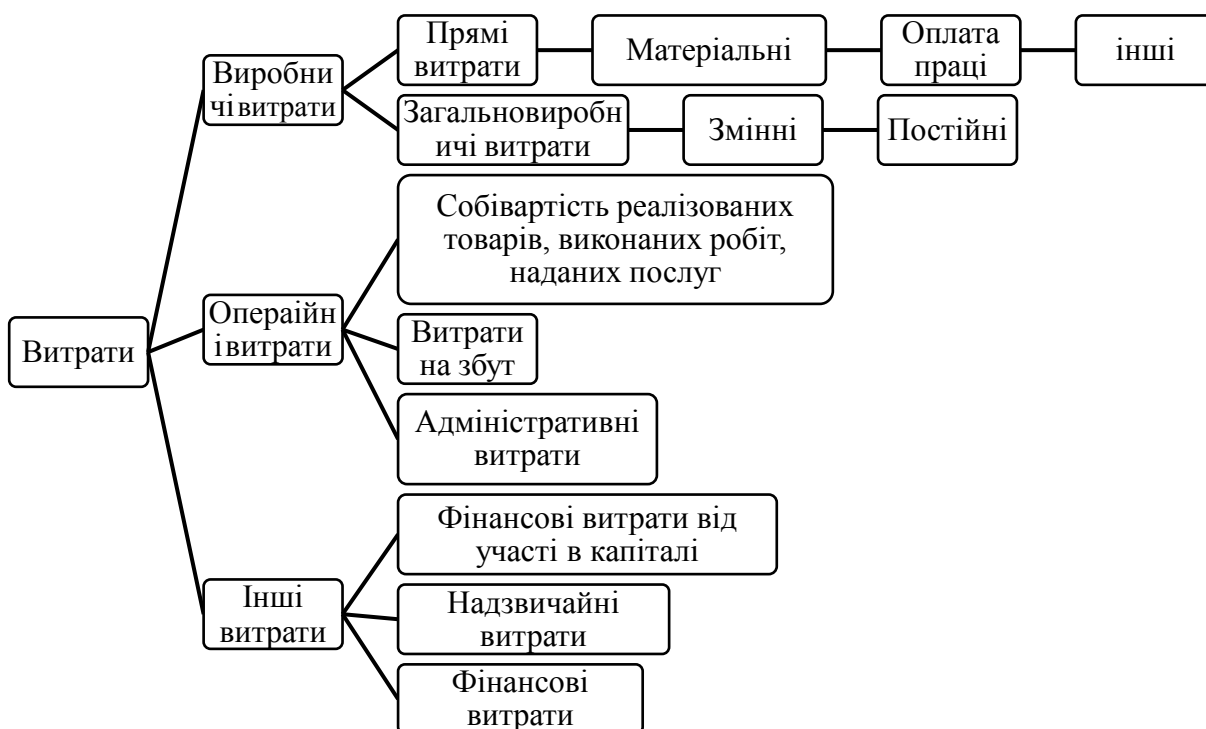

Рисунок 1.1 – Класифікація витрат підприємства

Прямими витратами називаються витрати, що понесені на виробництво одного конкретного виду виробленої продукції, що включаються до собівартості на основі первинних документів.

До змінних витрат відносять, витрати, що змінюються в залежності від обсягу виробництва продукції на підприємстві. Якщо брати постійні витрати то до них відносять величина яких не змінюється при зміні обсягу виробництва, до таких можна віднести загальногосподарські та адміністративні витрати [24].

Таким чином, знання категорії витрат на виробництво продукції та її реалізацію і підстави для їх класифікації дозволить підприємствам організувати раціональний процес їх управління, яке дозволить забезпечити

прибутковість підприємства, його конкурентоспроможність і фінансову стійкість. Однак сучасні українські підприємства повинні враховувати також положення чинного законодавства з обліку та формування витрат з метою оподаткування прибутку, щоб уникнути ризиків, які можуть привести до заниження податкової бази та штрафних санкцій, які можуть при цьому виникнути з боку податкових органів.

1.2 Порядок оцінки та визнання витрат на виробництво

Досить важливою складовою роботи підприємства є оцінка рівня витрат підрозділів підприємств. Оцінка витрат здійснюється аналогічно до оцінювання виконаних планів виробництва, тобто беруть кожен елемент кошторису понесених витрат на виробництво та порівнюють з його плановим показником за минулий звітний період після якого визначається абсолютна та відносна розбіжність після цього виявляють причини даних розбіжностей якщо вони єсть.

На даному економічному етапі проблемою при визнанні витрат на виробництво та оцінці являються відмінності в відображенні витрат, які єсть між П(С)БО та МСБО. Якщо порівняти ці два стандарти то можна зробити висновки, що основними ознаками зіставлення їх :

- визначення поняття витрат;
- групування та класифікація витрат;
- оцінка та визнання витрат;
- елементи витрат.[1]

Умови визнання та невизнання згідно з П(С)БО 16 «Витрати», зображені в таблиці 1.1

При відображенні витрат майбутніх періодів то у складі витрат єсть значні розбіжності. Якщо скласти звітність за МСФЗ то витрати потрібно класифікувати. Тому задля цього проводиться аналіз кожної статті та

застосування критерій щодо описання та визнання в МСФЗ. А також якщо брати оцінку незавершеного виробництва то потрібно врахувати те що діюче П(С)БО не дає достатнього врегулювання[4].

Виробничі витрати ті що неможна прямо зв'язати з доходами певного звітнього періоду, потрібно зазначати у складі витрат того періоду , в час якого вони були зроблені.

Таблиця 1.1 Умови визнання та невизнання витрат

Господарські операції за звітний період	
Визнання витрат	Невизнання витрат
Визнаються ті витрати, які відображаються в обліку одночасно зі зменшенням активів чи при збільшенні зобов'язань ;	Оплати за агентськими угодами, договорами комісій, та аналогічними договорами на користь комітента тощо;
Зкорочення активів чи збільшення цих зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства за умов, що витрати можуть бути правдиво підтверджені;	Оплата запасів,робіт,послуг що була попередньо оплачена;
Витрати певного звітнього періоду одночасно з визнанням доходу для отримання якого були здійснені;	Оплата отриманих позик;
Якщо витрати які прямо пов'язати з доходом в певному періоді не має можливості, то необхідно відображати у складі виробничих витрат в тому звітному періоді в якому вони були здійснені;	Зменшення активів чи збільшення зобов'язань, які не відповідають ознакам котрі наведені в пункті 6 П(С)БО 16 «Витрати»
Витрати які актив забезпечує отримання економічних вигод протягом декількох звітних періодів, то ці витрати визнають шляхом систематичного розподілу його вартості між звітними періодами.	Витрати котрі відображаються зменшенням власного капіталу відповідно до стандарту бухгалтерського обліку;
	балансова вартість валюти.

Вартість витрат на виробництво являє собою інформування підприємця величини, динаміки та структури витрат, які підприємство понесло для своїх цілей, тобто цим підприємство визначає найнижчий кордон ціни, якщо брати підприємство в положенні на ринку то воно повинне перекривати витрати , які виникли в період виготовлення продукції та її реалізації[3].

Отже можна сказати, що проблемою в сьгоднішній економіці це приближення вітчизняних стандартів обліку до вимог міжнародних

стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності.

Таким чином, однією із найбільш суттєвих проблем сьогодення є наближення національних стандартів бухгалтерського обліку до вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності.

1.3 Методика проведення контролю витрат на виробництво

В сучасному світі для підвищення ефективності управління в умовах розвитку, як в закордонній, так і в українській практиці актуальним стає питання про правильне виконання процесів, від яких залежить ефективність функціонування організації. Зокрема, мова йде про процеси контролю, аналізу та оцінки ситуацій, оптимізації, синтезу і прийняття управлінських рішень, прогнозування та оптимального планування. Це обумовлює виділення в управлінській калькуляційно-аналітичній системі витрат основних етапів, що включають в тому числі процедури контролю витрат на виробництво. Контроль здійснюється спеціальними структурними підрозділами, котрі підпорядковуються тільки керівнику організації. Контроль встановлює законність, достовірність і економічну ефективність, доцільність здійснених або планованих операцій, а також правильність дій посадових осіб, що беруть участь в їх здійсненні [20].

Сучасний підхід до контролю витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції передбачає вивчення не тільки операцій і методів обліку у взаємозв'язку в системах фінансового, управлінського і податкового обліку, а й стратегії процесів виробництва і продажу продукції організацій.

Метою контролю витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції є підтвердження достовірності інформації про витрати на виробництво продукції, що передбачає використання аналітичних процедур,

що дозволяють більш адекватно вирішити поставлені в ході проведення контролю завдання [40].

Основні завдання проведення контролю витрат на виробництво (рис 1.2)

Рисунок 1.2 – Основні завдання проведення контролю витрат на виробництво

Для організації контролю витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, необхідно визначити об'єкти контролю, відповідно до управлінської структури організації птахівництва, місцями виникнення, центрами витрат і відповідальності, а також класифікацією витрат за елементами і статтями калькуляції [6].

З огляду на складність і значення цих дій для підвищення ефективності контролю, необхідний системний підхід до організації планування, що

системний підхід в плануванні контролю дозволить забезпечити взаємозв'язок його етапів [1].

Початковою процедурою контролю витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції є проведення тестування засобів внутрішнього контролю. Тестування слід здійснювати на початковому етапі перевірки. Систему управлінського обліку досліджуваної організації можна оцінити на досить високому рівні, так як є облікова політика, робочий план рахунків, графік документообігу, періодично проводиться інвентарі [3].

Наступним етапом проведення перевірки калькулювання собівартості продукції та витрат на виробництво є складання загального плану внутрішньої перевірки витрат на виробництво і калькулювання собівартості в організаціях [2].

Перевірка витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції передбачає розгляд звітних даних, наведених в кварталних або річних додатках до звітності про виконання плану собівартості продукції, фактичної собівартості виробленої продукції по калькуляційних статтях і витратах на виробництво за економічними елементами за період з початку року. [38].

Одним з напрямків є перевірка відповідності класифікації, оцінки та умов визнання витрат чинному законодавству. При цьому ретельно вивчається наказ про облікову політику підприємства, встановлюється відповідність положень даного документа нормам чинного законодавства.

В ході перевірки вивчаються принципи організації калькуляційного обліку собівартості продукції, об'єкти обліку, методи калькулювання собівартості, види калькуляцій і форми облікових реєстрів, в яких відображаються вихідні дані, проміжні підсумки і кінцеві результати. Перевірка калькулювання собівартості продукції є продовженням перевірки витрат на виробництво. Перевірка показників собівартості продукції передбачає глибинне, спрямоване дослідження операцій і сальдо рахунків,

відображених в системі бухгалтерського обліку на конкретну звітну дату, аналітичних даних угруповання витрат по калькуляційних статтях [2].

На заключному етапі вивчення процесу калькулювання і формування собівартості продукції здійснюється перевірка проведення інвентаризації незавершеного виробництва, перевірка на правильність відображення на рахунках бухгалтерського обліку а також виявлення результатів проведеної інвентаризації. Після цього перевіряючий збирає пакет документів, становить звіт про перевірку та спільно з робочою документацією представляє його керівнику перевірки.

Отже, ефективний контроль витрат дозволить виявити існуючі недоліки і слабкі місця в організації їх обліку витрат, відображення результатів у фінансовій звітності, підтвердити достовірність інформації, розробити пропозиції щодо оптимізації господарської діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО

2.1 Документальне оформлення обліку витрат на виробництво

Документальне оформлення витрат є найвищим етапом в обліку виробничої діяльності підприємства. Документально підтверджені витрати - це витрати, виконані належним чином оформленими документами[26].

Документальне підтвердження витрат обумовлюється в основному типом витрат. Записи про витрати та вихід продукції здійснюють на підставі бухгалтерських документів, які можна об'єднати в розрізі наступних елементів витрат: (Рис. 2.1.)

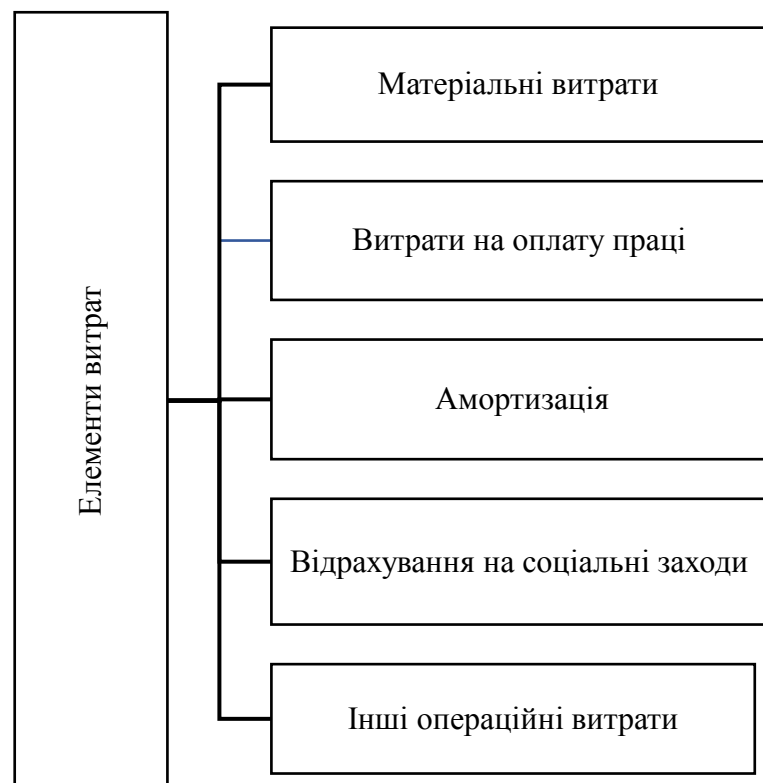

Рисунок 2.1 - Елементи витрат

Первинний облік витрат групують у розрізі перелічених економічних елементів.

Найбільшу питому вагу в документообігові займають первинні документи з обліку матеріальних цінностей. Основну частину матеріалів відпускають зі складу в цехи для виробничого споживання, обслуговування устаткування, на господарські потреби. Задля бухгалтерського обліку рух матеріальних цінностей всередині організації та їхнього відпуску застосовується «Вимога» (форма М №-10) [3], яка пишеться в двох екземплярах і підписується відповідальним працівником підприємства, в ній вказується номер, дата, через кого отримані цінності, найменування цінностей, їх кількість, склад на якому вони зберігались, об'єкт – отримувач (цех, відділ), кореспондуючий рахунок, та інші необхідні реквізити.

Під час відпуску матеріалів підрозділам підприємства один примірник обов'язково передається цеху, інший забирається на склад а потім передається до бухгалтерії.

Якщо матеріали переміщаються із одного підрозділу до іншого то вимогу робить особа яка відповідає за роботою складу(матеріально-відповідальна)або цеху, що віддає ці цінності. Перший примірник залишається на складі і являється підґрунтям для списання матеріальних цінностей, а інший для складу, який отримує ці цінності для оприбуткування.

Щоб оформити відпуск цінних матеріалів, які постійно витрачаються при виробництві продукції, а також для контролю за дотриманням поставленого ліміту відпуску матеріалу для виробництва продукції, а також являється документом, який підтверджує списання матеріалів з складу використовують «Лімітно-забірну картку» [3].

Витрачання палива та води підтверджує рахунок, в якому вказується: постачальник, розрахунковий рахунок, платник, назва послуг, кількість, ціна та сума до сплати. Обов'язковими реквізитами цього документу є підписи директора та головного бухгалтера.

Елементи затрат на оплату праці являються другим після витрат на матеріальні цінності. Витрати на оплату заробітної плати розраховуються на основі нарахування кількості витраченого часу (місяців, днів, годин) та за кількістю виробітку. Якщо на підприємстві встановлена погодинна форма оплати праці то для бухгалтерського обліку використаного робочого часу усіх працівників, які були залучені до виробництва, щоб контролювати дотримання працівниками режиму робочого часу, яке встановлює підприємство, щоб отримати дані які працівники відпрацювали, щоб зробити розрахунок заробітної плати працівникам підприємства, для того щоб скласти статистичну звітність використовують «Табель обліку використаного часу та розрахунку заробітної плати»[4].

Причини неявок на роботу помічають в таблиці, час який використано по факту, а також за роботу час якої було використано понаднормово, або відхилення роботи від нормальних умов здійснюють на основі документів, що були оформлені належним чином.

Для того щоб нарахувати заробітну плату працівникам, що працюють на вантажних автомобілях використовують «Подорожній лист вантажного автомобіля», який виписують в розрахунку на кожен день (якщо автомобіль їде на дальні рейси роблять розрахунок на один рейс). Щоб нараховувати заробітну плату водіям легкового автомобіля використовують «Подорожній лист службового легкового автомобіля»[10].

Стаття затрат «Відрахування на соціальні заходи» являється вихідним від статті витрат на оплату заробітної плати. Об'єм затрат залежить від нарахованої заробітної плати та розраховуються у довідках бухгалтерії.

Щоб визначити обсяг суми амортизації основних засобів, які нараховуються у звітному місяці підприємство використовує «Розрахунок амортизації основних засобів. Сума амортизації автотранспортних засобів, що належить до нарахування у звітному періоді застосовують розрахунок амортизації по автотранспорту»[14].

До інших витрат здебільшого відносяться витрати на відрядження, роботи та послуги підрядників, сплати відсотків, сум на касове обслуговування та інші.

Зокрема для первинного обліку витрат на відрядження використовується звіт про витрачені суми, до якого додаються всі підтверджуючі і документи: акт закупівлі, квитанції, чеки, залізничні та інші проїзні квитки, тощо [5].

Таким чином, собівартість виробничої продукції включає такі витрати: на оплату праці; прямі витрати та інші прямі матеріальні витрати; змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати. Об'єктом обліку є види продукції, всі проведені операції у розрізі перелічених витрат фіксуються у відповідних документах, на підставі яких здійснюються записи у бухгалтерському обліку.

2.2. Організація аналітичного та синтетичного обліку витрат на виробництво

Аналітичний облік - це відображення руху коштів підприємства та їх джерел з детальним поданням відомостей (одиниця вимру, кількість, ціна, конкретне найменування, сума тощо) на аналітичних рахунках (журнали, довідки, картки обліку, відомості тощо) [37].

Аналітичний облік витрат на виробництво кожне підприємство організовує відповідно до свого виробничого процесу та характеристики, а також особливостями продукції, що випускається або виконуваних робіт. Якщо спиратися на загальні правила ведення бухгалтерського обліку, то можна сказати, що бухгалтерський відділ підприємства надає всьому управлінському персоналу інформацію, що необхідна для аналізу та контролю планування та управління господарської діяльності підприємства. За допомогою його відбувається формування облікової інформації у розрізі

об'єктів обліку витрат і процесів в деталізованому вигляді на аналітичних рахунках.

Конкретизація показників обирається та встановлюється підприємством самостійно з урахуванням конкретних умов і потреби в отриманні інформації для оперативного управління.

Одне підприємство часом суттєво відрізняється від іншого за структурою організації та процесом технології, по взаємозв'язку і взаємозалежності між окремими структурними підрозділами. Відмінні риси підприємства в першу чергу проявляються в організації виробництва, яка обумовлена процесом виготовлення продукції. Саме тому вид, зміст та форма подачі інформації, обсяг, який потрібен для управління процесом виробничої діяльності, будь-яке підприємство формує самостійно в залежності від його характеристики. Якщо брати вищесказане то особливого значення дає правильна своєчасність та організація обліку витрат за підрозділами та видами продукції, іншими словами правильно організований аналітичний облік. При складанні внутрішньої звітності використовують дані з аналітичної звітності, що встановлюється на основі даної інформації а саме: види, кількість, цехах-виробниках, статтях витрат, що випускається [41].

На рахунках аналітичного обліку виробництва на протязі місяця беруть у відображення лише прямі витрати виробництва, якщо брати витрати в кінці місяця то до них відносять ще й непрямі витрати за порядком їх поділу. Виходячи з вищесказаного то по дебету виробничих рахунків мають відображення всіх витрат, що пов'язані з виробничим процесом. По кредиту вищезгаданих рахунків відображаються витрати, що потрапили до собівартості виробленої продукції та випуску її по фактичній собівартості. В рахунках аналітичного обліку виробничі витрати відображають в окремому виді – статті, що перелічуються типовим положенням для кожної галуззі окремо.

Бухгалтерський облік витрат на виробництво ведеться на субрахунок рахунку 23 "Виробництво", при цьому всі витрати групують відповідно до визначених об'єктів калькулювання.

Так, по дебету рахунку 23 «Виробництво» відображають трудові та прямі матеріальні і інші прямі витрати, витрати загальновиробничого розподілу, якщо брати по кредиту береться вартість готової продукції по фактичній собівартості та вартості по наданню послуг. Аналітичний облік відбувається у розрізі видів виробництва, статей витрат, видів виготовленої продукції.

Всі інші витрати обліковують по дебету рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», потім вони повністю списуються на собівартість реалізованої продукції. За дебетом – відображають суму визнання виробничих витрат, по кредиту – помісячне, по відповідному розподілу відбувається списання на рахунки 23 «Виробництво» і 90 «Собівартість реалізації». Обов'язковою умовою при виборі методу розподілу таких витрат є закріплення даного факту в обліковій політиці підприємства.

В таблиці 2.1 розглянемо основні проведення які відображають прямі та непрямі витрати підприємства.

Таблиця 2.1 – Відображення в обліку прямих і непрямих витрат на підприємстві

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн.
1	Відображено прямі матеріальні витрати на ремонт	23	20	2000,00
2	Нарахування амортизації на технологічне устаткування	23	13	800,00
3	Нарахування амортизації на основні засоби загальновиробничого призначення	91	13	500,00
4	Відображено витрати по операційній оренді основних засобів загальновиробничого призначення	91	685	100,00
5	Нарахування ПК по ПДВ	641	685	70,00
6	Нарахування заробітну плату виробничого персоналу і соціальні внески на неї (22 %)	23 23	661 65	8000,00 1540,00
7	Нарахування заробітну плату персоналу загальновиробничого призначення і соціальні внески на неї (22%)	91 91	661 65	3500,00 770,00

Продовження таблиці 2.1

8	Відображення витрат на утримання і обслуговування споруд загальновиробничого призначення	91 641	685 685	250,00 50,00
9	Списання змінних загальновиробничі витрати	23	91	350,00
	Списання постійних загальновиробничі витрати на витрати виробництва	23	91	3085,71
	Списання постійних загальновиробничі витрати на собівартість продукції	90	91	964,28
10	Відображення виробничої собівартість послуг	903	23	16660
11	Відображення фінансового результату	791	903	16660

Фактичну собівартість за кожним видом продукції розраховують з урахуванням коефіцієнту розподілу (відношенням планової собівартості одиниці продукції до загальної суми планової собівартості за звітний період).

Витрати непрямого характеру обліковуються по групам, що встановлені номенклатурою статті, та покращує рівень контролю. Під кінець звітного періоду непрямі витрати поділяються пропорційно до суми оплати праці між цими видами виробництва. У формах фінансовій звітності інформація щодо витрат відображається в Балансі (звіт про фінансовий стан) рядок 1102 "Незавершене виробництво", собівартість реалізованих робіт та послуг відображається у Звіті про фінансові результати у рядку 2050 «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)»

Отже, в процесі формування бухгалтерського обліку виробничих витрат важливе значення має визначення синтетичних і аналітичних рахунків виробництва, а також розподіл загальновиробничих витрат, на початок звітного періоду підприємство може мати незавершене виробництво у вигляді понесених витрат.

2.3 Порядок проведення контролю витрат на виробництво

Контроль витрат на виробництво є одним з основних та досить важливих чинників в системі управління підприємством, а також являється

дієвим засобом запобігання не досить ефективній господарській діяльності і важливим фактором виявлення внутрішньогосподарських резервів. Результатом ефективного контролю витрат на виробництво є збільшення прибутку підприємства.

Саме результати контролю дають можливість керівнику підприємства приймати об'єктивні управлінські рішення, що, в свою чергу повинно стати одним із принципів керівництва будь-яким економічним суб'єктом.

Предметом контролю витрат є елементи собівартості продукції, об'єктами - види витрат на виробництво, які деталізуються по калькуляційних статтях [36].

Калькуляційні статті витрат доцільно визначати відповідно зі специфікою підприємства та чинним порядком управлінського обліку за місцями виникнення, центрами витрат і центрами відповідальності.

На сьогоднішній день підхід до контролю витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції передбачає вивчення не тільки операцій і методів обліку у взаємозв'язку в системах фінансового, управлінського і податкового обліку, а й стратегії процесів виробництва і продажу продукції організацій.

Проведення контролю витрат на виробництво та калькулювання собівартості виробленої продукції має досить вагомий ряд особливостей, які пов'язані з технологією виробничих процесів, спеціалізацією, структурою кожного виду виробництва та ін..

Методика і мета, переслідувані при проведенні контролю витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, припускають [19]:

- перевірку надійності облікової інформації;
- перевірку точності і повноти відображення статей витрат;
- контроль виявлення випадків порушення достовірності загальної калькуляції собівартості продукції і результатів виробничої діяльності;
- перевірку дотримання вимог, що впливають із специфіки

виробничого суб'єкта.

Для організації контролю витрат на виробництво і калькулювання собівартості виробленої продукції, необхідно визначити об'єкти контролю, відповідно до управлінської структури організації виробництва, місцями виникнення, центрами витрат і відповідальності, а також класифікацією витрат за елементами і статтями калькуляції.

В основу об'єктів контролю покладені виробничі підрозділи організації, які формують інформацію за видами діяльності, видами виробленої продукції тощо.

В процесі планування необхідно розглянути безліч аспектів, для того щоб розробити і оформити документально загальний план перевірки витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, скласти програму перевірки, визначити характер, тимчасові рамки і обсяг запланованих аналітичних процедур. З огляду на складність і значення цих дій для підвищення ефективності контролю, необхідний системний підхід до організації планування.

Наступним етапом проведення перевірки калькуляції собівартості виробленої продукції та витрат на виробництво є складання загального плану внутрішньої перевірки калькулювання собівартості та витрат на виробництво продукції.

Перевірка калькулювання та виробничих витрат виробленої продукції на підприємстві передбачає розгляд звітних даних, наведених в квартальних або річних додатках до звітності про виконання плану собівартості продукції, фактичної собівартості виробленої продукції по калькуляційних статтях і витратах на виробництво за економічними елементами в період з початку року [17].

У первинному обліку використовується значна кількість документів, на підставі яких створюються всі наступні записи. Тому необхідно вибірково перевіряти якість первинної документації. На даному етапі необхідно

звернути увагу на достовірність відображення виробничих операцій в первинному обліку і правильність ведення накопичувальних і зведених реєстрів.

Контроль витрат на виробництво ґрунтується на калькуляції і формуванні собівартості всієї товарної продукції, її одиниці як по окремих виробництвах, так і за її видами, сортами та найменуваннями. Результати контролю витрат на виробництво дозволяють зіставити витрати виробництва з собівартістю продукції, а також з обсягами її продажу за видами, що, в свою чергу, обумовлює можливість контролю для доцільності здійснення цільового споживання ресурсів у виробництві кожного виду продукції.

В ході перевірки вивчаються принципи організації калькуляційного обліку собівартості продукції, об'єкти обліку, методи калькулювання собівартості, види калькуляцій і форми облікових реєстрів, в яких відображаються вихідні дані, проміжні підсумки і кінцеві результати [40].

Перевірка показників собівартості продукції передбачає глибоке, спрямоване дослідження операцій і сальдо рахунків, відображених в системі бухгалтерського обліку на конкретну звітну дату, аналітичних даних угруповання витрат по калькуляційних статтях. На кінцевому етапі вивчення процесу калькулювання і формування собівартості продукції здійснюється перевірка своєчасності проведення інвентаризаційної перевірки, виявлення правильності відображення в бухгалтерських рахунках та їхніх результатів. Потім перевіряючий формує пакет робочих документів та звіт про результати перевірки, після чого цей звіт разом з підтверджуючими документами направляє керівнику [33].

Таким чином, застосування розроблених процедур контролю витрат на виробництво продукції дозволить підвищити якість і забезпечити достовірність звітних даних, необхідних для обґрунтування витрат на різних рівнях управління організацією при прийнятті поточних і оперативних управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО

3.1 Вдосконалення обліку витрат на виробництво продукції

На сьогоднішній день проблемою обліку витрат на виробництво за центром відповідальності та організацією обліку витрат, так і залишаються актуальними з погляду на прикладний характер. На кожному підприємстві потрібно враховувати його особливі характеристики, оскільки на ньому вводиться управлінська система обліку.

Тому можна запропонувати групувати дані обліку управління витратами за його центрами відповідальності (рис 3.1)

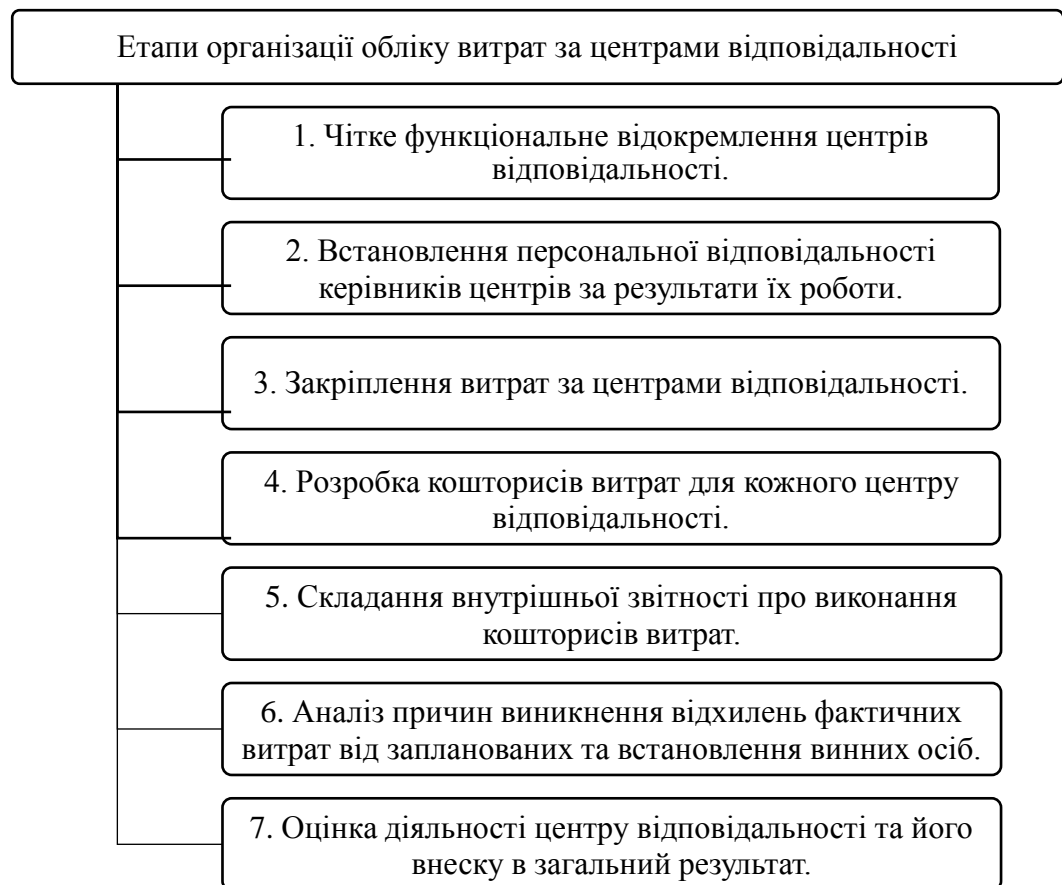

Рисунок 3.1 – Організація обліку виробничих витрат за центрами відповідальності на підприємстві

Самим першим етапом в побудові обліку витрат на основі центрів відповідальності на підприємстві являє собою виокремлення відповідних центрів метою якого є закріплення відповідальності за конкретними особами.

На наступному етапі метою являється встановлення персональної відповідальності за керівниками підрозділів за результатом виконаної роботи, перед цим об'єднати за функціональною ознакою центри відповідальності.

Етапом третьої організації управлінського обліку потрібно закріпити витрати за окремим центром відповідальності. За основу цього процесу взято принципи контрольованості витрат, в результаті якого витрати центрів відповідальності діляться на контрольовані та неконтрольовані, і відповідальність несуть лише за контрольованими витратами.

Іншими досить важливими етапами організації обліку по центрах відповідальності являється розробка кошторисів витрат на підприємстві для всіх центрів та внутрішнє звітування про їхнє виконання для оцінювання фактичних досягнень показників котрі були заплановані, та для аналізу визначення причин відхилення справжніх витрат від тих, що були заплановані та пошук осіб, що причетні до цього.

Останнім етапом в організації бухгалтерського обліку витрат по центрах відповідальності проводиться оперативний аналіз відхилень по фактичних від тих, що були заплановані, здійснення оцінки роботи центру відповідальності виявлення винних осіб та причин.

При застосуванні системи оперативного аналізу, всі внутрішні користувачі, зокрема і керівництво підприємства, матимуть доступ до всієї облікової інформації, яка необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень.

Керівник підприємства буде являтися головним адміністратором в інформаційній базі і матиме змогу самостійно визначати кому надавати чи

забороняти допуск до мережі користувачів для повноцінного і належного обміну інформацією між підрозділами. Кожен з керівників відповідного підрозділу матиме змогу контролювати досягнення планових та фактичних показників свого підрозділу при належному інформаційному забезпеченні, саме тому такі користувачі повинні мати безперервний доступ до інформації зведеного та первинного обліку. Працівники, які працюють в бухгалтерському відділі, будуть контролювати виникнення витрат в періодах первинного та поточного, підсумкового обліку, який дозволить доступ до потрібної облікової інформації в кордонах документообігу, який затверджений головним бухгалтером підприємства.

В розділі 1 даної роботи, наведено приклад класифікації витрат, які є досить динамічною та відкритою системою, але при необхідності та появі нових критеріїв працівники підприємства матимуть змогу виявляти нові види витрат та здійснювати управління ними.

Якщо взяти результати аналізу застосування виділених витрат на підприємстві та управлінні ними то можна сказати, що жодний з критеріїв класифікації витрат, розглянутих в розділі 1, не дають змоги виділити види витрат, які підприємство може контролювати. Однак є можливість виділити види витрат які не можуть контролюватися, але є досить знайомими і дають можливість використовувати необхідну інформацію в обліку витрат.

На основі наведених показників можна виділити відшкодовані та невідшкодовані витрати.

Метою діяльності будь якого підприємства є отримання прибутку. Для того аби визначити вигоду від господарської діяльності підприємства за звітний період, перш за все проводиться аналіз витрат. Залежно від того були чи були понесені витрати ефективними залежить позитивний результат при формуванні прибутку. Понесені підприємством витрати можуть бути відшкодованими та невідшкодованими. Для визначення відшкодованих або невідшкодованих витрат, за основу беруть відповідні види вхідних та

минулих витрат та визначають їх доцільність та ефективність. Якщо підприємство у результаті понесених витрат отримало запланований прибуток, то такі витрати слід вважати відшкодованими, якщо ж ні, то ці витрати є невідшкодованими.

Взагалі застосування методу виділення відшкодованих та невідшкодованих витрат через отримання прибутку дає можливість при плануванні витрат орієнтуватися на окремі випадки їх цільового використання. Така можливість дозволяє отримати загальну оцінку управлінської діяльності підприємств, яка орієнтується на витратах отриманих доходів від зазначених витрат раніше.

Отже, якщо брати організацію обліку та контролю виробничих витрат, що була розглянута вище, то вона спрощує та прискорює інформаційний зв'язок між керівництвом та менеджерами відповідних підрозділів, дозволяє виявляти та реагувати на відхилення від тих, що були заплановані в процесі просування інформації на всіх її етапах та буде відповідати організаційній структурі центрів відповідальності.

3.2 Методика діяльності внутрішнього контролю результаті

Ефективність господарської діяльності та успішний розвиток підприємств залежить від різних факторів, зокрема від наявності облікової системи внутрішнього контролю, що не впливає на ступінь реалізації новітніх методів та напрямків рівня виконання завдань та підвищення якості наданих послуг.

Стан організації внутрішнього контролю значно погіршується наявністю різних фінансових зв'язків, постійним збільшенням конкурентів на ринку збуту, зростання рівня претензій до надання послуг та якості виробленої продукції. Метою внутрішнього контролю є забезпечення та підтвердження достовірності інформації про доходи та витрати та фінансові результати. Внутрішній контроль застосовується з метою забезпечення

максимально-позитивної результативності здійснення діяльності, мінімізації ризиків, з урахуванням основних принципів ефективності та об'єктивності.

Основним завданням внутрішнього контролю є забезпечення високого рівня якості перелічених елементів та їх відповідність вимогам чинних нормативних документів та потребам користувачів.

Функції внутрішнього контролю реалізуються у двох аспектах: перший – забезпечення необхідною інформацією виконавчих органів закладу та задоволення потреб його власників; другий – створення ефективної системи за контролем доходів і витрат. Форма проведення контролю має залежність від періодичного контролю процедур, визначених етапів, які поділяються на – рис. 3.2.

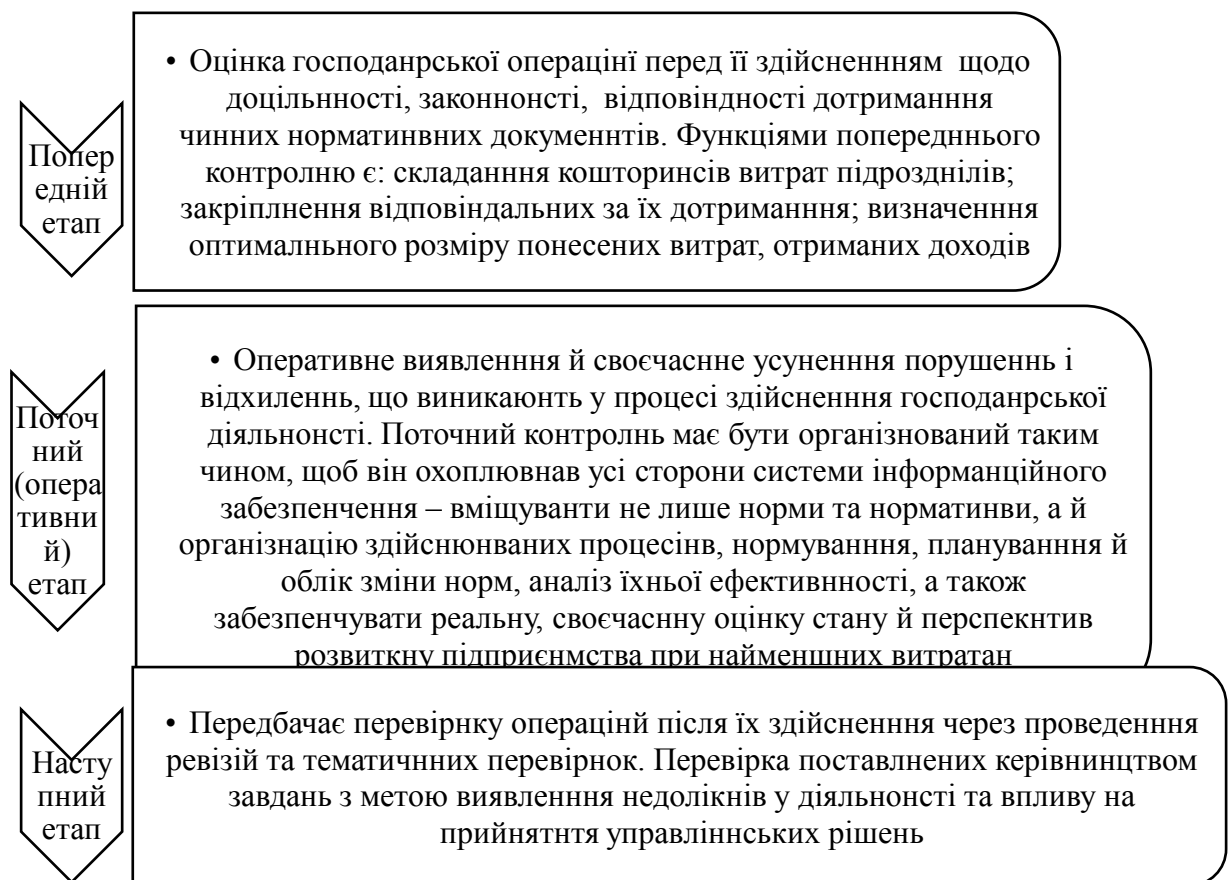

Рисунок 3.2 - Етапи проведення внутрішнього контролю

В процесі проведення контролю є можливість до застосування горизонтального аналізу досліджування витрат, доходів та фінансовий результат за видом на підґрунті визначених показників (в кошторисах, бюджетах, прогнозах) Вертикальний дає можливість усебічно робити перевірку показників та та проводити аналіз щодо понесених витрат та отриманих доходів за виділеними центрами відповідальності

Також саму систему проведення внутрішнього контролю підприємства слід проводити в розгляді центрів доходів по видах реалізованої продукції, центрів надання робіт, послуг та центрами – табл. 3.1

Таблиця 3.1 - Внутрішній контроль діяльності підприємства у розрізі центрів відповідальності

Центри відповідальності	Напрями контролю	Джерела інформації
Керівництво	Проводить контроль за доходами, витратами та результатами діяльності	Розрахунки, накази, документи податкової, фінансової та управлінської звітності.
Бухгалтерський відділ	Здійснюється контроль за доходами, витратами та результатами діяльності в розрізі кожного з центрів відповідальності	Регістри аналітичного та синтетичного обліку, первинні документи, звітність тощо.
Начальник цеху або відділ	Здійснюється контроль лише за витратами	Накази, первинні документи, управлінська звітність.

Процес проведення внутрішнього контролю за визначеними центрами відповідальності доходів і витрат передбачає використання різних методів, як сукупності економічних, фінансових, організаційних, технічних і фактичних прийомів та можливостей щодо перевірки витрат, доходів та фінансового результату, враховуючи його особливості.

Для контролю за виробничими витратами слід дослідити їх склад, доцільність понесення та структуру таких витрат методами документального і фактичного контролю. Це дозволить сформувати достовірні показники калькуляції собівартості виготовленої продукції та

послуг, визначити можливі напрями оптимізації. Розпочати контроль можна з проведення перевірки на правильність віднесення прямих та непрямих за кожним центром відповідальності та визначеними витратними статтями на товарстві. Потім потрібно проконтролювати стан залучення трудових та матеріальних ресурсів. Це вимагає здійснення певних контрольних процедур (контрольний запуск сировини у виробництво та ін.) щодо використання різних видів ресурсів, але дає змогу проконтролювати величину фактичних витрат із плановими розрахунками. Також необхідно контролювати достовірність і своєчасність відображення в обліку операцій щодо надходження, зберігання, використання матеріальних ресурсів. В даному випадку ефективним методом контролю являється метод порівняння та зустрічна перевірка показників отриманих даних з первинних документів, схожість інформації синтетичного та аналітичного обліку. Проведення внутрішнього контролю доходів від реалізації спрямований на підтвердження достовірності інформації щодо сум отриманих доходів за звітний період, перевірки правильності руху грошових коштів при сплаті за товари та послуги. Слід звернути увагу, що отримані доходи залежно від форми їх одержання перевіряють за їх видами, враховуючи організаційну структури та умови проведених розрахунків. Також перевіряють правильність прийнятих облікових положень політики щодо умов визнання, обліку та оцінки витрат та доходів; встановлених відповідностей відображень суми витрат і доходів на рахунках.

Отже застосування розглянутої методики внутрішнього контролю дозволить оперативно виявляти можливі недоліки, відхилення, а також своєчасно виявляти та усувати порушення. Ефективний внутрішній контроль повинен сприяти пошуку резервів для покращення та підвищення рівня результатів діяльності підприємств.

ВИСНОВКИ

Основною метою діяльності підприємств є операції щодо виробництва або реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та отримання максимального прибутку. У ході своєї діяльності для виробництва продукції (робіт, послуг) підприємства здійснюють і різні витрати, які входять у витрати виробництва або собівартості продукції. До витрат виробництва входять такі витрати, як заробітна плата, амортизація основних засобів, паливо, сировина, матеріали.

Підприємства, які виготовляють і реалізують власні товари (роботи, послуги) є особливими сферами економіки, де відбувається поєднання таких процесів як виробництво та реалізація. Для роботи виробничих підприємств характерним є дохід від реалізації виготовленої продукції. Ціни на виготовлені товари визначаються методом калькуляції. На облік витрат на підприємстві досить значно впливає самостійно обраний метод ведення обліку діяльності: виробничий. Виробничий облік є досить трудомістким, хоча дає можливість правильно розраховувати собівартість виготовленої продукції. Визнання витрат на підприємстві відбувається з визнанням доходу, для отримання якого вони і були понесені. Методологічною базою обліку витрат є досить велика кількість нормативно-правових актів міжнародного та національного призначення, що розкривають економічну сутність та їх класифікацію.

Проведення контролю на підприємстві дозволяє зібрати достатньо даних для підтвердження достовірності, об'єктивності та законності відображення обліку витрат на підприємстві.

Склад витрат, калькуляція собівартості визначається відповідно до галузевих методичних вказівок з обліку і планування та державними стандартами, а методи калькулювання – самими господарюючими суб'єктами. Побудова обліку виробничих витрат і вибір методів калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в значній мірі залежать від особливості галузі, типу і виду виробництва, характеру його організації та

технологічного процесу, різноманітності вироблюваної продукції, виконуваних робіт і послуг, що надаються, масовості випуску, об'єктів калькулювання, структури організації та інших умов.

Вирішення задач вдосконалення обліку і контролю витрат на виробництво вимагає повсякденного контролю за використанням ресурсів кондитерських підприємств. Інформація для такого контролю забезпечується в ході функціонування нормативного методу обліку - особливо матеріальних і трудових витрат.

В ході виконаної роботи потрібно підмітити, що якщо брати організацію обліку та контролю виробничих витрат, що була розглянута, то вона спрощує та прискорює інформаційний зв'язок між керівництвом та менеджерами відповідних підрозділів, дозволяє виявляти та реагувати на відхилення від тих, що були заплановані в процесі просування інформації на всіх її етапах та буде відповідати організаційній структурі центрів відповідальності.

В роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано пропозиції вирішення завдань, які полягають в обґрунтуванні теоретичних і розробці практичних рекомендацій із обліку та внутрішнього контролю витрат виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрющенко І.С. Класифікація витрат операційної діяльності на підприємствах ресторанного господарства/ І.С. Андрющенко// *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.*- 2010.-Вип.1.- С.216-224
2. Бабіч, В. В. Фінансовий облік (облік активів)/ навч. посіб. В. В. Бабіч, С. В. Сагова. //К.: КНЕУ, 2006. 282 с.
3. Balas, A.N., Kaya, H.D. (2019). The Global Economic Crisis And Retailers' Security Concerns: The Trends. *SocioEconomic Challenges*, 3(2), 5-14. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).5-14.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).5-14.2019)Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк.. / Изд. 2-е перераб. и доп.. К. : Ника-Центр: Эльга, 2011. 656 с.
4. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів. 3-тє видання, доп. і перероб. [Текст] / Ф.Ф. Бутинець. // Житомир: ПП "Рута", 2006. 512с.
5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]: підруч. вид. 6-те, доп. і переробл. / Ф.Ф. Бутинець. //Житомир: ПП «Рута», 2005. 756с.
6. Vasilyeva, T., Kozuyriev, V. (2017). Scientific and methodical approaches to determining the center-orientation of financial conglomerates with the factor and cluster analysis. *Business Ethics and Leadership*, 1(1), 5-15. Doi: 10.21272/bel.2017.1-01
7. Голов С. Ф. Чи перешкоджає П(С)БО 16 «Витрати» економічній роботі на підприємстві [Текст] / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. 2007. № 5. С. 3-10.
8. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами [Текст]: практ. посіб. / С.Ф. Голов, В.М.Костюченко.// К.: Лібра, 2004. 840 с.
9. Грещак М.Г., Коцюба О.С. Управління витратами : навч. посіб. //Київ:

КНЕУ, 2002. 131 с.

10. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності [Текст]: навч. посіб. / Н.О. Гура.// К.: Знання, 2004. 541 с.

11. Давидова Т. М. *Методологічні аспекти обліку витрат на збут та відображення їх в фінансовій звітності* / Т.М. Давидова // Вісник податкової служби України. 2009. № 8. С.14-19.

12. Данилюк М.О., Лещій В.Р. *Теорія і практика процесно-орієнтованого управління витратами*:// Наук. вид. Івано-Франківськ: НВ, 2002. 248 с.

13. Дерій В.А. *Проблеми обліку витрат і доходів підприємства та перспективи їх вирішення в Україні [Текст]* / В.А. Дерій // Бухгалтерський облік і аудит. 2008. № 4. С.7-11.

14. Дроб'язко С. І. *Основні характерні риси сучасних методів управління витратами* / С. І. Дроб'язко // Бюлетень міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1 (5). Т. 2. С. 107–115.

15. Задорожний З.В. *Взаємозв'язок між видами обліку в Україні* / З.В. Задорожний // Міжнародний збірник наукових праць. 2007. №2(17). С.106-110.

16. Карпенко О.В. *Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання*: Монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2005. 341 с.

17. Кизим І. М. *Проблеми обліку загальнопромислових витрат* //Обліково-фінансові аспекти підприємницької діяльності : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 29 травня, 2020 року) Харків : ХНАДУ, 2020. – С. 56-59.

18. Козаченко Г.В. *Управління затратами підприємства : монографія*. Київ : Лібра, 2007. 320 с.

19. Котенко Т. Ю. *Аналіз витрат як складова управління на підприємствах будівельної галузі* / Т.Ю. Котенко // Актуальні проблеми економіки. 2010. № 6. С.118-121.

20. Котляров М. Д. Концептуальні основи управління витратами суб'єктів господарювання в умовах удосконалення ринкових відносин / М. Д. Котляров, Г. Б. Тітаренко // *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 9. С.43-47.
21. Ластовецький В.О. *Галузевий бухгалтерський облік: проблеми теорії і практики*. //Чернівці, 2005. 200с.
22. Ловінська Л. Г. Бухгалтерський облік – інформаційне підґрунтя євроінтеграційних процесів в Україні / Л.Г.Ловінська // *Економіка и управление*. Київ, 2009. №1. С.23-28.
23. Мачулна О.В. *Облік та аналіз витрат: управлінський аспект*// Бухгалтерський облік і аудит: Науковопрактичний журнал/Видавець: ТОВ «Екаунтинг». 2008. №10 С.30-34.
24. Meresa, M. (2019). The Effect of Strategic Management Practices on the institutional Performance; the case of Dedebit credit and saving institution in Eastern Tigray. *SocioEconomic Challenges*, 3(3), 80-97. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).80-97.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).80-97.2019).
25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» : Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.2012 №929-013. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/929_013 (дата звернення 24.04.2020).
26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» : Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.2012 №929-014. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення 24.04.2020).
27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» : Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.2012 №929-021. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/929_021 (дата звернення 24.04.2020).
28. Нашкерська В.Г., Фінансовий облік / В.Г. Нашкерська. К: Кондор, 2005. 387 с.

29. Ночовна Ю. О. *Класифікація витрат за елементами та статтями: сучасний стан і проблеми* / Ю. О. Ночовна // Вісник Львівської комерційної академії. 2011. № 35. С. 228–231.
30. Павелко О.В. *“Витрати” в бухгалтерському обліку: ретроспективне дослідження сутності поняття* / Павелко О.В. // Вісник національного університету водного господарства та природокористування [збірник наукових праць, Ч. 2]. 2008. № 4. С. 363-370.
31. Палий В.Ф. *Современный бухгалтерский учет* / В. Ф. Палий. М.: Изд-во «Бухгалтерский учет», 2003. 792 с.
32. Палий В.Ф. *Управленческий учет издержек и доходов* / В.Ф. Палий. М. : Инфра-М. 2009. 278 с.
33. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Закон України від 12.05.2011 р. № 3332-УІ URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nget=3332-17> (дата звернення 24.04.2020).
34. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 24.04.2020).
35. Rakotoarisoa, M.A., Khorana, S., Narayanan, B.G. (2019). Trade Liberalization – Labor Productivity Nexus: The Case of Sub Saharan Africa. *SocioEconomic Challenges*, 3(1), 5-26. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(1\).5-26.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(1).5-26.2019).
36. Ростовська Г. В. *Витрати: економічна сутність та напрямки дослідження* / Г. В. Ростовська // Вісник Донецького національного університету. – 2009. № 2. С. 65–68.
37. Saima, T. (2019). Geopolitics of International Relations, Ethnic Polarization and Internal Conflict: A Case for Pakistan. *SocioEconomic Challenges*, 3(4), 25-38. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(4\).25-38.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(4).25-38.2019).

38. Соколов Ю.А. *Расходы организаций* / Ю.А. Соколов. М. : Издательство «Альфа-Пресс», 2006. 224 с.
39. Сопко В.В. Бухгалтерський облік на підприємствах з особливостями швейної галузі : практичний посібник / Василь Васильович Сопко. Ужгород ІВА, 2007. 440 с.
40. Smith, M. (2018). A Real Options Approach To Evaluating Agricultural Investments Under Uncertainty: When To Get In And Out Of Sugarcane Production. *SocioEconomic Challenges*, 2(1), 21-34. DOI: 10.21272/sec.2(1).21-34.2018
41. Турило А.М., Кревчук Ю.Б., Турило А.А. Управління витратами підприємства: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 120 с.
42. Faccia, A., Mosco, D. (2019). Understanding the Nature of Accounts Using Comprehensive Tools to Understand Financial Statements. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(3), 18-27. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(3\).18-27.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(3).18-27.2019).
43. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навчальний посібник / Ю. С. Цал-Цалко. К. : ЦУЛ, 2012. 656 с.
44. Чебанова Н.В., Василенко Ю.А. Бухгалтерський фінансовий облік : посібник. Київ: Академія, 2002. 627 с.
45. Череп А.В. *Управління витрати суб'єктів господарювання* : монографія. Харків : «ІНЖЕК», 2006. 368с.
46. Шатохіна О.І. Бухгалтерський облік і аудит затрат виробничої діяльності підприємств вугледобувної промисловості : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04. / О.І. Шатохіна. Державна академія статистики, обліку та аудиту. К., 2006. 20 с.
47. Шегда А.В. Економіка підприємства: [навч.посіб.] / за ред. А.В. Шегди. К.: Знання, 2005 431 с.
48. Юхименко П. І., Леоненко П.М. Історія економічних учень : навчальний посібник. Київ : Знання-Прес, 2000. 200 с.

ДОДАТОК А

SUMMARY

Kyzym I.V. Accounting and control of production costs - Bachelor's degree. NNIBT "UABS", Sumy, 2020

The theoretical, methodological aspects of the organization of accounting and control of production costs are investigated in the work. The main purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological foundations of the organization of accounting and control of production costs, as well as the development of ways to improve. It is proposed to improve the process of organization of accounting and control of production costs.

Keywords: costs, cost, calculation, accounting, control, analytical accounting.

АНОТАЦІЯ

Кизим І.В. Облік і контроль витрат на виробництво – Кваліфікаційна робота бакалавра. ННІБТ «УАБС», Суми, 2020р.

У роботі досліджено теоретичні, методичні аспекти організації обліку і контролю витрат на виробництво. Основною метою дослідження є обґрунтування теоретичних та методологічних основ організації обліку та контролю витрат на виробництво продукції, а також розробка шляхів удосконалення. Запропоновано вдосконалення процесу організації обліку і контролю витрат на виробництво.

Ключові слова: витрати, собівартість, калькулювання, облік, контроль, аналітичний облік.